

● ÎNSEMNĂRI ITALIENE

Cînd am ieșit pe străzile Romei, cel mai seducător și mai răspîdit afiș de spectacol era acela al teatrului „Sistina”, unde se juca o comedie agrementată cu muzică și coregrafie, *Buonanote, Bettina*. Îmi aduceam aminte de ea foarte vag. Mai precis, doar numele îmi răsuna în urechi. Unul dintre interpreții principali, Walter Chiari, este o figură proeminentă a TV-ului, filmului, radioului și teatrului de un gen mai ușor.

După o scurtă consultare cu prietenul meu, ne-am decis să intrăm. Seară de duminică, o comedie muzicală, Walter Chiari și alții încă — iată suficiente argumente. Am fost printre cei dinții în sală. Crezusem că ne-am grăbit și așteptam tăcuți să vină și restul publicului, examinînd între timp, discret, sala, scaunele, reclamele de pe cortina anume confecționată. Abia am băgat de seamă că luminile încep să scadă, că în sală mai intraseră ceva spectatori, că reprezentația începe și încă mai sînt unii care își caută locurile (în cazul cînd nu-și alegeau altele mai bune, din multe rămase fără ocupanți).

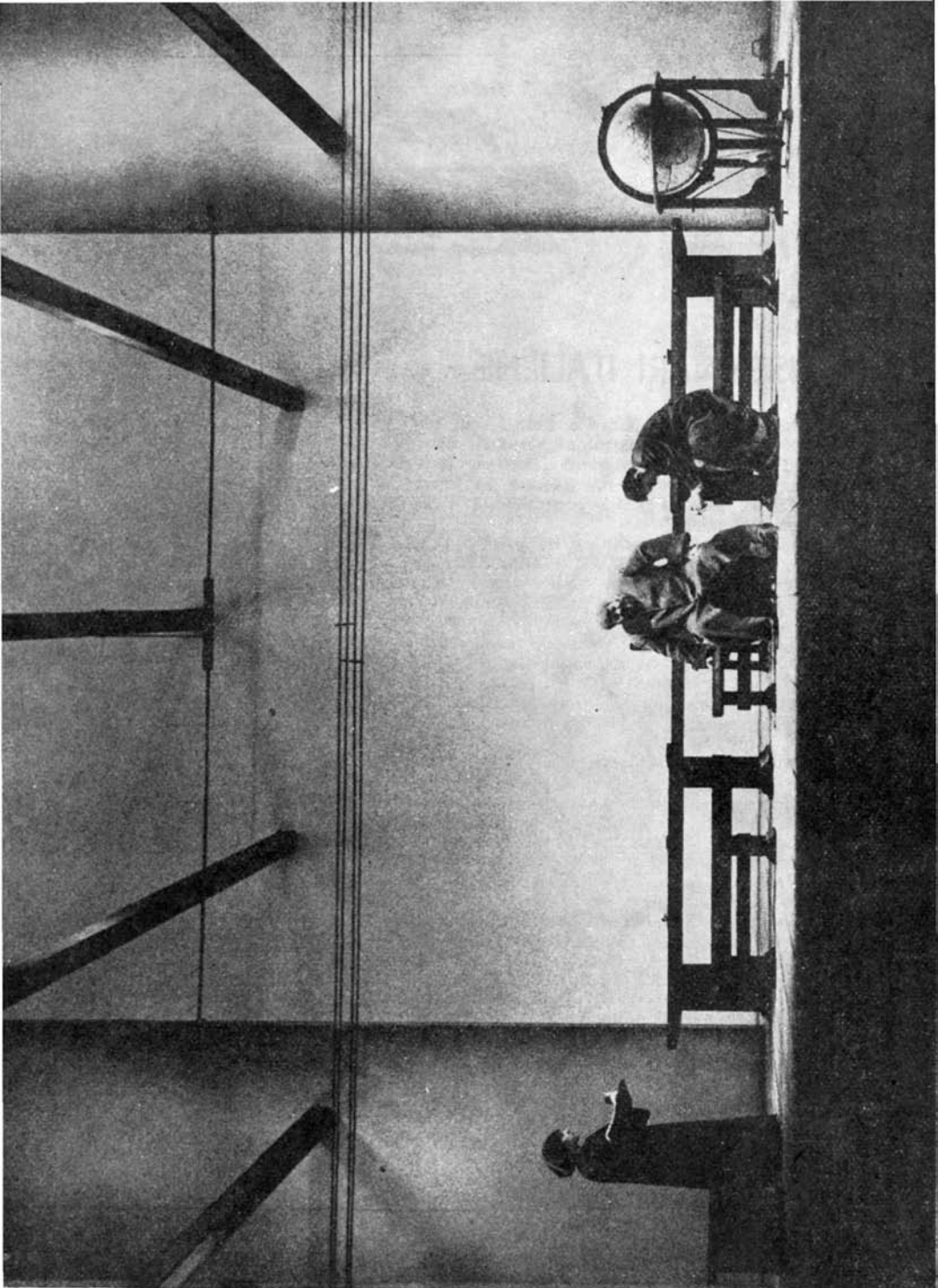
Piesa și spectacolul — mai mult un pretext pentru doi actori, foarte buni, și cîteva dansatoare, la fel de bune. Le-am admirat harul și conștiințiozitatea, și mai puțin piesa.

Era primul contact cu scena romană, chiar dacă spectacolul nu era dintre cele mai reprezentative. Cînd am ieșit din sală ne-am trezit discutînd despre actori, despre talentul lor și profunda cunoaștere a meseriei. Cît de bine făcea trecerile de la partea de proză la cea lirică și apoi la dans o tinărie acrită care, atunci cînd interpretează momentul dramatic, îl realizează după toate cerințele artei scenice, pentru ca apoi, cînd are de cîntat o arie, să nu-i poți reproșa nimic în ce privește muzicalitatea, iar cînd dansează, s-o găsești cea mai bună dintre dansatoarele care evoluează pînă atunci! Același lucru și despre Chiari. Cît despre piesă, mă întreb cîți dintre spectatori au băgat de seamă că ea există într-adevăr într-o formă coerentă, că are ceva de spus, și că nu e vorba doar de niște scheciuri ce fac legătura între divertismentele lirice și cele coregrafice. Părea chiar că actorii înșiși, neavînd prea multă încredere în text, improvizează neconținut spre a putea reține publicul. Strădania în sine este demnă de toată cinstea, dar de ce era nevoie de această piesă?

Roma e un oraș monumental, solemn, grav și plin de farmec. El găzduiește epoci, ere chiar, fiind parcă anume făcut să fie leagăn de civilizație. Tot ceea ce a rămas de milenii păstrează o seninătate și o măreție despre care de obicei se spune că dau dimensiunea clasicului. Și tot ceea ce este nou în Roma conține ceva clasic, solemn și, mai ales, sobru. Am făcut această digresiune pentru a ajunge la sala Teatrului „Eliseo”, pare-mi-se o sală veche, înnoită. Un teatru foarte sobru: modernizarea s-a făcut fără ultragiu, sala e confortabilă, fără să devină prin aceasta o re-lamă, proporționată, pentru că mai toate construcțiile de aici sînt de minune gîndite.

Afișul acestui teatru pentru *Hamlet* vestește piesa ca pe un eveniment obișnuit. Deci, o literă mare, neagră, pe un fond alb, fără prea multe precizări sau ornamente, în afara faptului că este jucat de Albertazzi și Proclmer.

În acest cadru solemn și impunător am asistat la o încercare de inovație a regișorului Franco Zeffirelli, care, din păcate, a căutat-o, cred eu, mai mult în afara textului, optînd pentru o costumație aproape contemporană, în timp ce înțelegerea sensului filozofic și înalt uman al piesei a fost sacrificială în favoarea unor nepotrivite momente de acces aproape patologice ale prințului Danemarcei. Astfel, mo-

Scenă din „Viața lui Galilei“ de Bertolt Brecht (Teatrul „Piccolo“ din Milano)

www.cimec.ro

dernizată pe dinafară, estompându-i-se, de fapt datele conflictului și ale epocii (care nu cereau decât a fi privite cu ochiul și cunoașterea de azi spre a fi moderne), capodopera shakespeareană a devenit mai curînd o piesă gen „sfîrșitul secolului XIX”, a unui autor oarecare. Atmosfera puțin stranie și cețoasă (ajutată și de fumul de țigară din sală) crea, nu arareori, și impresia de piesă polițistă. Publicul, atîta cît era, fuma, fără excepție. Chiar și cei care, poate, în mod obișnuit, nu prea fumează, acum fumau, ca să nu se simtă în inferioritate.

Goldoni, la Teatrul „Valle” — *La pupa onorata* —, cu o distribuție în care figurează și excelenta actriță Carla Gravina (cunoscută și din film), poartă, după a mea părere, păcatele unei neconcordanțe între concepția autorului și aceea a regizorului, acesta din urmă imprimînd spectacolului o atmosferă mult prea gravă față de spiritul și amploarea conflictului lucrării. Se adaugă și intenția de a plasa desfășurarea într-un decor aproape constructivist și greu, cu schimbări care taie mereu acțiunea, pentru destul de lung timp. Cred că viciuina observației goldoniene a fost sacrificată în favoarea unei gravități care, pînă la sfîrșitul spectacolului, nu-și poate afla sursele.

Mai puțin tradiționalist și „așezat” pe cît se pare, Milanul are o atmosferă teatrală diferită. Spectacolul cel mai căutat: *Vita di Galileo* de Bertolt Brecht, în regia lui Strehler, cu Tonio Buazzelli în rolul titular.

La „Piccolo Teatro” se simte, de cum pătrunzi în foaier, o atmosferă de pasiune pentru această artă. Panouri cu o întreagă documentație despre Galileo, despre Brecht, schițe de decor, costume etc. — toate făcute din grija unuia dintre neobosiții animatori ai acestui colectiv teatral, Gigi Lunari, autor dramatic, critic și cercetător teatral în serviciul lui „Piccolo”. Ești dinainte pregătit, în linii mari, cu problemele piesei, cu lumea și epoca ei. Nu rămîne decît ca interpreții să țesească conflictul și să susțină demonstrația scenică. Care, în paranteză fie spus, durează cinci ceasuri, fără ca nimeni să dea vreun semn de oboseală sau nerăbdare (și în sala lui „Piccolo” nu e permis nici măcar să fumezi).

Sentimentul unei confruntări de însemnătate epocală ia naștere încet și sigur, fără nici o grandilocvență și fără trîmbițe. Principala dimensiune a acestui spectacol european este umanismul lui cuceritor, caracterul convingător al pledoariei, pe care un regizor ca Strehler și un interpret ca Buazzelli au știut s-o conducă cu mină sigură, de maeștri.

Există în spectacol, pe lingă nenumăratele creații actoricești în cele cîteva zeci de roluri ale piesei, o realizare care de asemenea iese din comun: scenografia arhitectului Damiani.

Cadrul a fost gîndit cu intenția de a fi luminos, adînc, aproape astral, ca și gîndurile lui Galileo — cu elemente ce marchează locul de joc și sînt necesare creării momentului dramatic, cu alte elemente decorative, plastice și funcționale, și cu dorința de a indica vag arhitectura și chiar știința vremii. Lumina albă și opacă, obținută prin cercetări ale tehnicienilor acestui teatru, dă imaginii scenice o notă de permanent clar-obscur, de un nebănuit efect și sens.

Galileo e un spectacol-școală pe un mare text, un spectacol realizat cu modestia importanțelor acte de creație.

Și tot la Milano, într-o altă sală, mai mare ca a lui „Piccolo”, am văzut atît de populara *My fair lady*, după piesa *Pygmalion* a lui G. B. Shaw.

Am înțeles și m-a convins succesul acestei transpuneri a lucrării lui Shaw într-o modalitate foarte abordabilă pentru marea public. Se respectă esența piesei, intervenindu-se pe alocuri prin intermezzo-uri cantabile sau dansante, spre a exrune plastic și pe scurt conținutul sau concuția unor momente — în original cam lungi. Din această simbioză rezultă un spectacol antrenant, foarte plăcut, fără să fie sacrificat vreun sens al lucrării lui Shaw (uneori sublinierile sînt chiar mai pregnante decît în piesă). A fost deopotrivă un prilej de a face cunoștință cu o tinăară și înzestrată actriță, cu o gamă interpretativă largă și generoasă: Delia Scala.

Cu oamenii de teatru găsești întotdeauna teren de discuție și înțelegere. Ne-am întîlnit la Roma, la un club de-al lor, cu cîțiva dintre aceștia, plini de interes și pasiune pentru destinul artei scenice. Au o grijă: să n-o copleșească televiziunea, primejdie cît se poate de evidentă acolo; și au o supărare: textele dramatice din ce în ce mai puține și mai slabe.

Mircea Alexandrescu